

Když se z nadzemky stane park – High Line

03.01 2016 08:50, Redakce, Nezařazené

Včera jsme si představili stručně historii nadzemních drah v americkém New Yorku, které sloužily veřejnosti pro dopravu po městě coby rychlý dopravní prostředek srovnatelný s metrem, které ale newyorské podzemí začalo dobývat až o řadu let později. Není sice pravdou, že by dnes nadzemky v New Yorku vůbec nebyly, protože velká část obří sítě místního metra je vedena v Bronxu či Brooklynu stále nad zemí, v srdci historického New Yorku – na Manhattanu – bychom však nadzemku hledali již marně. Tedy s jednou výjimkou, jež je známá jako High Line.

High Line je dnes park sloužící veřejnosti, ale nejedná se o park ledajaký. Ukazuje, jak je možné poměrně zanedbanou oblast v blízkosti nejvýznamnějších turistických bodů proměnit na jednu z nejvyhledávanějších adres. Tedy za předpokladu, že patříte mezi ty šťastlivce, kteří si mohou nájemné či koupi bytu na Manhattanu dovolit.

Jak jsme již prozradili na konci úvodního článku o nadzemkách v New Yorku, High Line nebyla dráhou, jež by sloužila veřejnosti. Manhattan, který tvoří jádro historického New Yorku, se pochopitelně nemohl obejít bez železnice. Ve spleti tramvajových kolejí, nadzemních osobních drah a později i metra ovšem měla železnice v porovnání s okolními oblastmi poměrně malý význam. New Jersey, ležící na opačném břehu řeky Hudson, mělo rozsáhlou vlečkovou síť, která směřovala do přístavů. Podobně Brooklyn, dříve samostatné město, mělo síť kolejí vedoucích až k řece East River (pozůstatky kolejí jsou dokonce v místech pod manhattanským mostem dodnes patrné). New York (Manhattan) měl oproti tomu na východní straně situované nádraží Grand Central, jehož bohatě zdobená budova s překrásnými interiéry je dodnes vyhledávána filmaři i turisty, zatímco na západní straně v blízkosti řeky Hudson se nacházela od roku 1847 železniční trať, která končila až v nejstarší části města. Tato trať sloužila výhradně pro nákladní dopravu. S rostoucím počtem obyvatel na relativně malém prostoru Manhattanu se ale stávalo, že nákladní vlaky stále častěji byly účastníky dopravních nehod. Město New York se proto ve spolupráci s majitelem dráhy (společností New York Central Railroad) snažilo najít řešení, jak železniční provoz důležitý pro život města zachovat, ale zároveň zabránit kolizím s dalšími účastníky provozu. Řešením se stala přestavba na nadzemku, která byla zprovozněna v roce 1932, tři roky po schválení výstavby.

Celá nadzemní trať, nazývaná již tehdy jako High Line, měla délku 21 km a jejím zprovozněním se podařilo zrušit celkem 105 úrovňových přejezdů. Náklady na stavbu přitom v dnešních cenách činili kolem 2 mld. dolarů. Zajímavostí bylo, že oproti standardním nadzemkám, které se v té době hbitě prohánělly nad ulicemi Manhattanu, byla trasa High Line směřována z velké části skrze zástavbu, nikoli přímo nad ulicemi. Trať tedy procházela nad skladišti, továrnami, mezi bloky domů, ale

dokonce i přímo skrze domy. V některých úsecích bylo kolejiště rozšířeno tak, aby bylo možné zde vlaky odstavovat a provádět přímo vykládku a nakládku zboží z jednotlivých závodů.

Zlatá éra High Line skončila s příchodem 50. let, s růstem nákladní silniční dopravy a dálniční sítě. Už v 60. letech byly vybrané úseky High Line opouštěny a následně likvidovány, poslední vlak projel městem na podzim 1980. Díky tomu, že dráha nevedla bezprostředně nad ulicemi, podařilo se některé její části dodnes zachovat, byť od roku 1991 šlo jen o relativně krátký úsek o délce 2,33 km. Město se nejprve snažilo i tuto část odstranit a pozemky pod dráhou prodat developerům. V roce 1999 ovšem vznikla iniciativa „Přátelé High Line“ (Friends of High Line), která město nakonec přesvědčila, aby dráze dala druhou šanci. Nikoli pro dopravu nákladů či osob, ale coby netradičnímu parku. Inspirací pro něj se stala Promenade plantée v Paříži, kde byl obdobný záměr realizován již na počátku 90. let. Vedení města se nechalo přesvědčit a v roce 2004 schválilo podporu přerodu bývalé železnice na nový městský park.

Zde se hodí uvést, že zeleně na Manhattanu je zoufale málo. Město má sice své plíce v podobě slavného Central parku, jenomže ten se nachází přece jen poněkud z ruky, budeme-li brát například nutnost dojet do parku ze spodní části Manhattanu. Proto jsou jakékoli zelené plochy obyvateli i návštěvníky města vyhledávány a vždy je možné na zatravněných prostranstvích nalézt desítky lidí, kteří si užívají v betonové džungli kousek přírody. High Line v západní části Manhattanu, která s ohledem na svou průmyslovou historii představovala dlouhá léta zanedbaný brownfield, rovněž nevypadal jako zelená lokalita. Přesto po roce 1980, kdy zde vlaky projely naposledy, se příroda s pustými kolejemi vypořádala po svém a celá plocha kolejiště byla zarostlá náletovými dřevinami, trávou a dalšími druhy převážně nenáročných rostlin. Tento koncept vzhledu nevyužívané železniční trati se stal inspirací pro autory High Line coby parku.

Zcela záměrně byly v následujících letech upravovány jednotlivé části bývalé železnice na pěší trasu tak, že lemování chodníků bylo vybíráno z těch druhů rostlin, které obvykle lidé považují za plevel. Nejrůznější trávy a náletové dřeviny zde dostaly své záhony a řád a na jejich výsadbě se podíleli špičkoví zahradníci. Ty nejobyčenější rostliny tak dokázaly vytvořit naprosto jedinečné dílo.
V některých místech byly záměrně zachovávány koleje (byť ne v původním provedení), výhybky či jiné součásti bývalé tratě tak, aby bylo stále zřejmé, k čemu viadukty nad ulicemi dříve sloužily. Tyto prvky pak byly doplněny o nový městský mobiliář – od laviček, přes pítka, vodní prvky, ale i lehátka nebo netradiční hlediště, z něhož přes velké okno můžete pozorovat provoz na ulici pod vámi.
Na první pohled banální scéna získává kouzlo zejména večer, kdy brzdová světla aut ploužící se po ulicích poblikávají jako vánoční výzdoba, přičemž sami sedíte obklopeni zelení v klidu od šíleného dopravního ruchu a shonu, který je pro New York tak typický. V rozšířených místech trati naleznete malá náměstíčka (samozřejmě se stromy), dřevěné prvky a nechybí ani místo s prodejem upomínkových předmětů, nápojů apod. Prodej nejrůznějších maličkostí je pro High Line velmi důležitý. Převážná část finančních prostředků určená pro výstavbu parku a jeho údržbu totiž plynula z dobrovolných příspěvků dárců a z prodeje předmětů, které se zde dnes prodávají pod střechou budovy, jíž vlaky v minulosti projížděly.

První úsek High Line coby parku byl otevřen v roce 2009. Přestože nešlo o nijak závratně dlouhou část, provedení okamžitě uchvátilo architekty i obyčejné občany. Park namísto opuštěné železnice se stal skutečností. Kromě pečlivě provedené výsadby rostlin zaujalo především použití kvalitních a stálých materiálů a schopnost architektů vtisknout v omezeném prostoru bývalé železnici zcela novou funkci díky pozornosti věnované různým detailům, z nichž můžeme zmínit například lávku vedenou prakticky v korunách nově vysázených stromů (přičemž pod nohama můžete pozorovat

zbytky železničních kolejí). Dnes je park High Line prakticky dokončen. Jednotlivé úseky byly otevírány v letech 2011, 2014 a 2015. Celková délka je 2,33 km, tedy celý dochovaný nadzemní úsek.

Otevření parku ale paradoxně přineslo mnohem více. Chtělo by se říct, že stromy a tráva jsou natolik obyčejné, že nemohou přilákat investice. Opak je pravdou. Okolí parku se prakticky okamžitě začalo přeměňovat na obrovskou galerii pouličního umění. Oblast se stala vyhledávanou lokalitou, kterou projdou tisíce turistů, mezi nimiž probíhají lidé, kteří si zvolili High Line jako místo pro svou rozcvičku (ostatně, koho by pořád bavilo obíhat nádrže v Central parku). S turisty přišly nové obchody, nové služby. A oblast dostala zcela nový život. Výstavba kancelářských objektů i bytů je v plném proudu. V září 2015 byla k výchozímu bodu High Line na 34 St dovedena prodloužená trasa metra linky 7. A město samotné zainvestovalo nemalé finanční prostředky do toho, aby lidé nevystupovali z metra na zašedlou ulici, ale vytvořilo kolem výstupů nový malý park. Další zelené místo, které by výhledově mělo plynule přecházet až k High Line, ačkoli fakticky jde o dva zcela samostatné projekty.

High Line je nádhernou ukázkou toho, jak dobrý nápad může z mála vytvořit maximum. Tento netradiční park si asi nelze nezamilovat. Ostatně láska je jedním z hlavních motivů pouličního umění, které zdobí domy okolo vás, když se nad ulicemi jako po dlouhé rozhledně procházíte. Vždyť i obraz Alberta Einsteina na jednom z domů hlásá: „Love is the answer“.

Url: Když se z nadzemky stane park – High Line